

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 8 ตามการรับรู้ของตนเองและ
อาจารย์ และเปรียบเทียบการรับรู้ใน 2 ลักษณะ คือ

- การเปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างผู้บริหารและอาจารย์
- การเปรียบเทียบการรับรู้ ของผู้บริหารและอาจารย์ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

สมมติฐานในการวิจัย

การรับรู้ระหว่างผู้บริหารและอาจารย์ เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถาน
ศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8 แตกต่างกัน

การรับรู้ของผู้บริหาร และอาจารย์ เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถาน
ศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8 ระหว่างขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8 ซึ่งได้แก่ประชากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่
ในจังหวัดทางภาคเหนือตอนบนประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่
น่าน พะเยา และแม่ฮ่องสอน

จากจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 8 มี
ทั้งหมด 166 โรงเรียน จำแนกตามขนาดและประชากรในการวิจัย ดังนี้

ก. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มี 80 โรงเรียน มีผู้บริหาร 160 คน อาจารย์
ผู้สอน 1,475 คน

ข. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางมี 57 โรงเรียน มีผู้บริหาร 171 คน อาจารย์
ผู้สอน 2,893 คน

ค. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มี 29 โรงเรียน มีผู้บริหาร 145 คน อาจารย์
ผู้สอน 3,800 คน

กลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาใน เขตการศึกษา 8
จำนวนทั้งหมด 166 โรงเรียน หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนโดยเปิดตารางสำเร็จของ Krejcie
และ Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนทั้งหมด 118 โรงเรียน จำนวนโรงเรียน
ตามกลุ่มตัวอย่างเมื่อนำไปเทียบสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียนแล้วได้ จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก
57 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 40 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 21 โรงเรียน

เมื่อได้จำนวนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว ก็ทำการลุ่มหารายชื่อโรงเรียน
โดยการจับสลาก เมื่อได้รายชื่อโรงเรียนแล้วก็หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

ก. กลุ่มผู้บริหารได้มาจากผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียน
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จะมีผู้บริหาร 1 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร
1 คน จากจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 57 โรงเรียน จึงมีผู้บริหารที่เป็น
กลุ่มตัวอย่าง 114 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางจะมีผู้บริหาร 1 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร 2 คน
จากจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 40 โรงเรียน จึงมีผู้บริหารที่เป็น
กลุ่มตัวอย่าง 120 คน ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่จะมีผู้บริหาร 1 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร
4 คน จากจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 21 โรงเรียน จึงมีผู้บริหารที่เป็น
กลุ่มตัวอย่าง 105 คน

ข. กลุ่มอาจารย์ผู้สอน จากจำนวนโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างมีอาจารย์ผู้สอนทั้งหมด 6,313 คน เมื่อนำจำนวนอาจารย์ไปหากลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางสำเร็จของ Krejcie and Morgan (1970) ได้ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 367 คน นำจำนวน อาจารย์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไปหาลัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน ได้จำนวนอาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แยกได้ดังนี้ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 66 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง 130 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ 171 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน		จำนวนผู้บริหาร		จำนวนอาจารย์	
มัธยมศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ขนาดเล็ก	80	57	160	114	1,475	66
ขนาดกลาง	57	40	171	120	2,893	130
ขนาดใหญ่	29	21	145	105	3,800	171
รวม	166	118	476	339	8,168	367

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม อันได้แก่ เพศ อายุ อายุราชการ วุฒិการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามกํารับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามว่า แต่ละลักษณะจำเป็นมากน้อยแค่ไหน เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีข้อความรวมทั้งสิ้น 60 ข้อ โดยแบ่งลักษณะที่พึงประสงค์ออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ประกอบด้วย สุขภาพ ความเฉลียวฉลาด อารมณ์ ความประพฤติ ความสามารถในการแสดงออกซึ่งความคิด ความสามารถในการทำงาน และความเป็นผู้นำ มีข้อความรวมทั้งหมด 38 ข้อ

2. คุณสมบัติทางวิชาการ ประกอบด้วย ความรู้ทางวิชาการทั่วไป ความรู้ทางวิชาชีพ ประสบการณ์และระดับความรู้ การศึกษาอบรมระหว่างปฏิบัติงาน มีข้อความรวมทั้งหมด 22 ข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความวิจัยเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัยของ พันธ์ หันนาคินทร์ (2529) ซึ่งแบ่งคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนออกเป็น 2 ส่วนคือ คุณสมบัติส่วนตัว และคุณสมบัติทางวิชาการ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน ได้ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้ตรงตามเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษาลดจนคำแนะนำต่าง ๆ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่งให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยเชิญให้เป็นผู้ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัย จำนวน 9 ท่าน คือ

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อมรชัย ตันติเมธ หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐนิภา คุปรัตน์ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4 อาจารย์ เน้มศักดิ์ นนทภักดิ์ รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

4.5 อาจารย์ ดร. อาคม จันทสุนทร ผู้อำนวยการกอง กองการเจ้าหน้าที่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

4.6 อาจารย์ วีระ บุญยะนิवास เลขานุการกรม สำนักเลขานุการกรม กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

4.7 อาจารย์ อติเรก รัตนธัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนป่าว อำเภอบัว จังหวัดน่าน ทำหน้าที่ผู้อำนวยการสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร และผู้อำนวยการครุสภา กรุงเทพมหานคร ในกรมสามัญศึกษา

4.8 อาจารย์ สุรัตน์ เจียรตระกูล อาจารย์ใหญ่โรงเรียนอ่าปีนวิทยาคม อำเภอตอคำใต้ จังหวัดพะเยา

4.9 อาจารย์ โสภณ นุ่มทอง ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาบุคลากร สำนักงานเลขานุการกรม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว มาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความคิดเห็นในการปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังกรมสามัญศึกษา เพื่อขอให้อธิบดีกรมสามัญศึกษา ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
2. กรมสามัญศึกษาได้ออกหนังสือคำสั่งแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการวิจัย ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามคืนไปยังผู้วิจัย
4. ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และนำไปให้ด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดน่าน
5. ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ ภายในเวลาที่กำหนดให้ เมื่อส่งแบบสอบถามไปแล้วเป็นระยะเวลาหนึ่งอาทิตย์ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือส่วนตัวเรียนย้ำให้กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามคืนภายในเวลาที่กำหนด หลังจากครบกำหนดเวลาแล้วยังได้รับแบบสอบถามคืนไม่ครบ ก็ทำการทวงถามทางโทรศัพท์และโทรเลขเฉพาะรายที่ยังคงค้างไม่ส่งแบบสอบถามคืน
6. ผู้วิจัยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล 1 เดือน คือตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2535 ถึงวันที่ 27 มีนาคม 2535 โดยได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 653 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.49

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนผู้บริหาร			จำนวนอาจารย์			รวม		
	ส่งไป	ได้คืน	ร้อยละ	ส่งไป	ได้คืน	ร้อยละ	ส่งไป	ได้คืน	ร้อยละ
มัธยมศึกษา									
เล็ก	114	106	92.98	166	162	97.59	180	168	93.33
กลาง	120	105	87.50	130	121	93.08	250	226	90.40
ใหญ่	105	88	83.81	171	171	100.00	276	259	93.85
รวม	339	299	88.20	367	354	96.46	706	653	92.49

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ และแปลผลตามลำดับดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบ คิดเป็นร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและอาจารย์ เป็นแบบประมาณค่า (Rating Seale) 5 อันดับ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D.) ในลักษณะ

- ก. หารายข้อโดยแยกเป็น กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ และรวมทั้งหมด
- ข. หาผลรวม ด้านคุณสมบัติส่วนตัว และคุณสมบัติทางวิชาการและผลรวมทั้งหมด
- ค. หาผลรวม แยกตามขนาดของโรงเรียน

ส่วนการเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารและอาจารย์ระหว่างผู้บริหารกับอาจารย์และระหว่างขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ขนาด ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two - Way Analysis of Variance) หากพบว่าการรับรู้ต่างกันจะทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffé)

ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดคะแนนตามการรับรู้ในแต่ละอันดับดังนี้

จำเป็นมากที่สุด	เท่ากับ	5	คะแนน
จำเป็นมาก	เท่ากับ	4	คะแนน
จำเป็นปานกลาง	เท่ากับ	3	คะแนน
จำเป็นน้อย	เท่ากับ	2	คะแนน
จำเป็นน้อยที่สุด	เท่ากับ	1	คะแนน

2.2 หาค่าเฉลี่ยของคะแนนตามการรับรู้จากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาเทียบระดับของการรับรู้โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง	จำเป็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.49	หมายถึง	จำเป็นมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.49	หมายถึง	จำเป็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายถึง	จำเป็นน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายถึง	จำเป็นน้อยที่สุด

2.3 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของค่าตอบรายข้อ รายด้าน และรายกลุ่ม

2.4 เปรียบเทียบการรับรู้โดยวิเคราะห์ ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างตามตัวแปรขนาดของโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่าง ถ้าการทดสอบพบว่า ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ทำการทดสอบว่าค่าเฉลี่ยใดบ้างที่แตกต่างกันโดยวิธีการ เชฟเฟ (Scheffé's test)

การวิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าสถิติต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส.พี.เอส.เอส.เอ็กซ์. (SPSSX หรือ

Statistical Package for the Social Sciences Version X) ของสถาบัน
คอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สูตรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}}$$

2. ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$)

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n}$$

เมื่อ x_i แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n - 1}}$$

(ศิริชัย กาญจนวาสี, 2533)

เมื่อ	x_i	แทน	คะแนนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน
	x	แทน	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

4. สถิติทดสอบ TWO-WAY ANOVA

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ตามแถว (A)	$p-1$	SS_A	$MS_A = SS_A / (p-1)$	$F_A = MS_A / MS_W$
ตามหลัก (B)	$q-1$	SS_B	$MS_B = SS_B / (q-1)$	$F_B = MS_B / MS_W$
ปฏิสัมพันธ์ (A*B)	$(p-1)(q-1)$	SS_{AB}	$MS_{AB} = SS_{AB} / (p-1)(q-1)$	$F_{AB} = MS_{AB} / MS_W$
ภายในกลุ่ม (W)	$pq(n-1)$	SS_W	$MS_W = SS_W / pq(n-1)$	
รวมทั้งหมด	$npq-1$	SS_T	-	-

$$\text{เมื่อ } SS_T = \frac{\sum x^2 - (\sum x_T)^2}{N}$$

$$SS_A = \frac{(\sum x_{A1})^2}{n_{A1}} + \frac{(\sum x_{A2})^2}{n_{A2}} + \dots + \frac{(\sum x_{Ap})^2}{n_{Ap}} - \frac{(\sum x_T)^2}{N}$$

$$SS_B = \frac{(\sum x_{B1})^2}{n_{B1}} + \frac{(\sum x_{B2})^2}{n_{B2}} + \dots + \frac{(\sum x_{B\alpha})^2}{n_{B\alpha}} - \frac{(\sum x_T)^2}{N}$$

$$SS_{AB} = \frac{(\sum x_{A1B1})^2}{n_{A1B1}} + \frac{(\sum x_{A1B2})^2}{n_{A2B2}} + \dots + \frac{(\sum x_{ApBq})^2}{n_{ApBq}} - \frac{(\sum x_T)^2}{N}$$

$$SS_{AB} = SS_W - SS_A - SS_B$$

p คือ จำนวนกลุ่มในตัวแปร A

q คือ จำนวนกลุ่มในตัวแปร B

N หรือ npq คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมด

5. การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยสถิติทดสอบแบบเชฟเฟ (Scheffe' Test)

$$F = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2)^2}{MS_W \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right) (k-1)}$$

(บุญธรรม กิจปรีดาภิรัชต์, 2531)

เมื่อ $\bar{x}_1$ แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของกลุ่มที่ 1

$\bar{x}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของกลุ่มที่ 2

n_1 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1

n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2

k แทน จำนวนกลุ่มที่ต้องการเปรียบเทียบ